

PALESTRINA *Kórus*híradó

HIT - MŰVÉSZET - HAGYOMÁNY

A PÉCSI SZÉKESEGYHÁZ PALESTRINA KÓRUSÁNAK LAPJA

2019. ÁPRILIS 10.

ÚJ FOLYAM, XII. ÉVF. 1. SZÁM - MELLÉKLET

Onhausz Miklós egyesületi elnök ünnepi beszédének szerkesztett változata

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, Kedves Vendégeink!

Régóta töprengek, hogy mit kell, mit lehet és mit szabad elmondanom Önöknek ma este. E hosszú töprengés során mérlegre tettem az elmúlt tíz év minden örömét és bánatát, és őszintén kétségbe estem: siker vagy kudarc volt ez az időszak? Nagyon fontos eredményeket értünk el, de sok minden csak álom maradt. Eközben a Palestrina Kórus érzékeny veszteségeket szenvedett: előbb a bármikor szabadon használható próbahelyiségét veszítette el, majd a vasárnapi latin misének kellett búcsút inteni. Mindezek nagyon nehéz helyzetbe hozták, gyakorlatilag a működőképesség határára sodorták az énekkart. Mondhatjuk, hogy ezek a veszteségek különféle külső körülmények eredményei, kényszerpályák végállomásai – ez igaz. De objektíve a Palestrina Kórus jövőképe, a hagyomány továbbélésének esélye rosszabb, mint tíz évvel ezelőtt. Emiatt felmerült bennem a kérdés: szabad-e itt ma örülni? Az egyik nap gépiesen görgettem a Facebook üzenőfalát, és a sok haszontalan dolog közt megjelent egy kis motivációs idézet: „Emlékezz azokra a napokra, amikor még csak vágytál arra, amid ma már megvan.” Elkezdtem ezen a szemüvegen át nézni ezt az időszakot, és sokkal jobb lett; hiszen abban az időben, amikor elhatároztuk az Egyesület létrehozását, bántóan amatőr körülmények között dolgozott a kórus. A folytatásban főképp arról szeretnék mondani néhány szót, hogy igenis van miért örülnünk, és van miért büszkének lennünk ezen az évfordulón.

A legtöbb jelenlévő számára nyilvánvaló ennek a 130 éves hagyománynak a folytonossága. A fiúkból és férfiakból álló énekkar helyét a Székesegyházi Énekiskola felszámolása pillanatában azonnal átvette egy vegyeskar, amely utána az Énekiskola utolsó karnagya keze alatt dolgozott évekig. A karnagyok beavatott utódoknak adták át a stafétát, senki nem indult a nulláról, hanem tovább tudott építkezni. És ebbe a folyamatba természetesen illeszkedett a Püspöki Énekiskola rövid működése, a pécsi fiúénekes-képzés feltá-

masztásának rendszerváltás utáni kísérlete. A hagyomány folytonosságának ékes bizonyítéka volt az Egyesület alapító közgyűlése, ahol a Székesegyházi Énekiskola növendékei, a Püspöki Énekiskola tanulói, valamint a Palestrina Kórus aktív és visszavonult énekesei egyaránt képviselték magukat. A tagtoborzás során is az évtizedeken átívelő kézfogásnak lehettünk szemtanúi, s ehhez a kézfogáshoz csatlakoztak Glatt Ignác, Mayer Ferenc és Halász Béla rokonai, családtagjai. Számomra az elmúlt tíz év, de különösen az első két év legnagyobb érzése ennek a jelképes összefogásnak a megtapasztalása volt.

Bencze Laci bácsi, a legerősebb énekesiskolás, később karénekes, a 80-as évek végén vonult vissza az énekkari szolgálattól. Mindig ugyanazon a helyen, a Corpus Christi kápolna bejárata melletti helyen ülve hallgatta a latin misét. A szervezés korai szakaszában az egyik mise előtt magához intett, és azt mondta: „Miklóskám, aztán szólj, amikor a fizetésre kerül a sor, mert mi öregek is tudjuk, hogy mi a kötelesség.” Ezzel véletlenül sem azt szeretném sugallni, hogy bárkinek kötelessége lenne ezt az ügyet támogatni – de azok, akik megtették, kötelességüknek érezték, ezzel is kifejezve a kötődésüket. A gyorsan gyarapodó tagság már a legkorábbi időben erős erkölcsi és anyagi támaszt jelentett, s megerősített bennünket abban a hitben, hogy megfelelő módot választottunk a célok eléréséhez.

A közösségektől kapott bizalomnak azzal is igyekeztünk megfelelni, hogy rendezvények szervezésével próbáltuk megkönnyíteni számukra a kapcsolattartást. 2010-ben egyházzenei konferenciával egybekötve tartottuk a Székesegyházi Énekiskola növendékeinek találkozóját. 2015-ben találkozón emlékeztünk meg a Püspöki Énekiskola alapításának 25 éves jubileumáról. 2015-ben került elő Glatt Ignác misealapítványának az okirata, amelynek szellemében évi egy alkalommal szentmisét ajánlunk fel érte. Ehhez kapcsolódóan hirdetjük meg azóta az Egyesület tagsága számára a találkozás lehetőségét. 2017-ben a karnagyunk

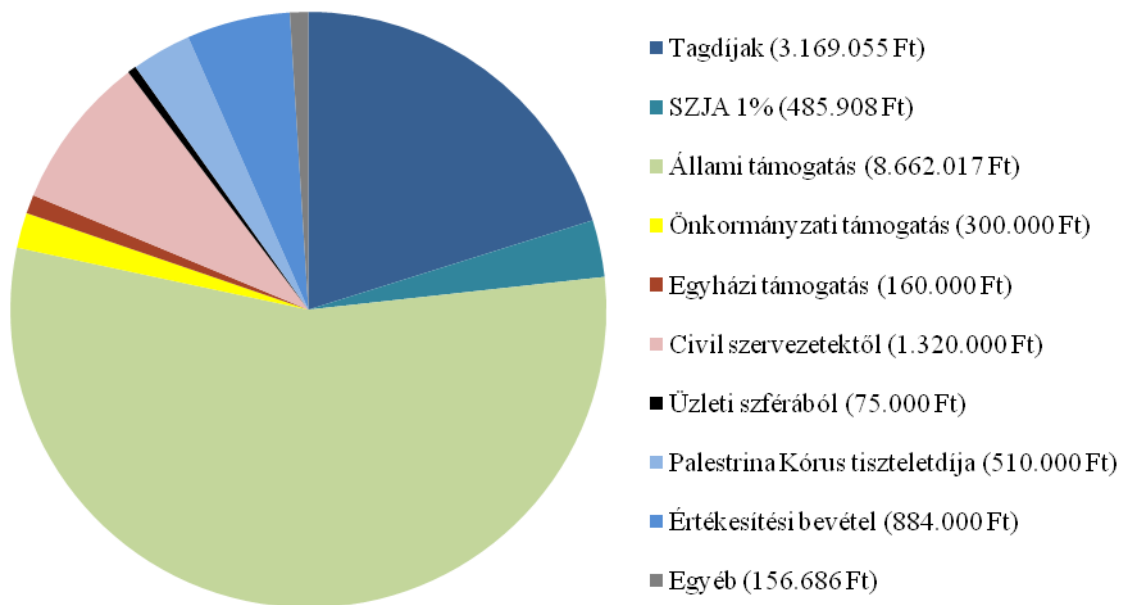
70. születésnapján tartott ünnepség szervezéséből is részt vállaltunk.

Mint civil szervezet könnyebben hoztuk javaslatba olyan érdemek elismerését, amelyek már korábban méltók lettek volna erre. Így az Egyesület felterjesztésére kapta a Palestrina Kórus 2013-ban Pécs M. J. Város művészeti díját, 2016-ban pedig a Schola Cantorum Sopianensis Egyesülettel közös felterjesztésünkre karnagyunk is városi díjat kapott. Ugyanígy egyesületként kezdeményeztük Hölzl Szeráf Ferenc karnagy felszámolásra ítélt kriptájának védetté nyilvání-

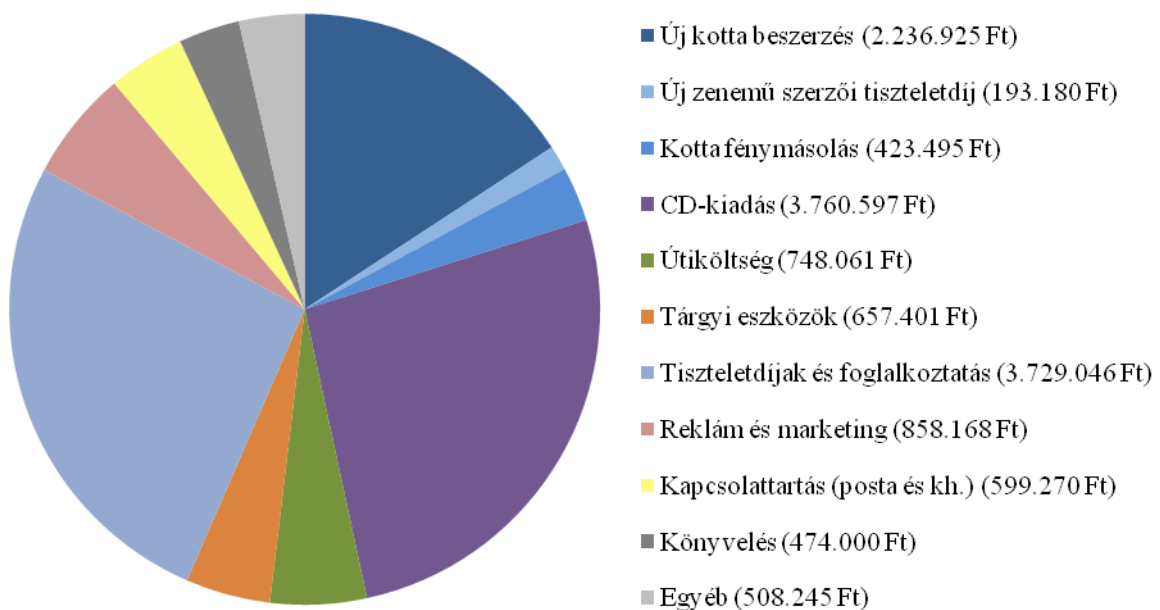
tását. Ez Püspök Atya közbenjárásának is köszönhetően végül az utolsó utáni pillanatban sikerült. Hölzl karnagy ugyan a Dulánszky-féle reformot megelőző korszak ikonikus alakja, de munkássága olyan sokat tett hozzá Pécs és a Székesegyház zenei életéhez, hogy a nyughelye ügyét okvetlenül fel kellett karolnunk.

Ezen túl az egyesületi forma legfőképp arra volt jó, hogy pénzügyi mozgásteret biztosított. A részletekben nem elmerülve két összesítő ábrát mutatok Önöknek az elmúlt tíz év teljes gazdálkodásáról.

Összes bevétel (2009-2018) 15.722.666 Ft

Összes kiadás (2009-2018) 14.188.388 Ft

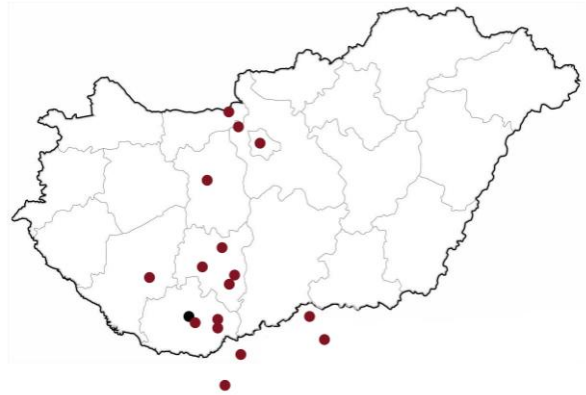
Az első kördiagramon látják tíz év összes bevételét: ez csaknem 15 millió 700 ezer Ft. Nagyon fontos pillanatokban érkezett pénzügyi segítség az egyházmegyétől, a plébániától, önkormányzatoktól, civil szervezetektől és egy pénzintézettől, de az tény, hogy az eredményeink anyagi háttérét túlnyomórészt a tagságtól származó tagdíjak és adományok, valamint a pályázatokon elnyert összegek biztosították. A tagdíjából és tagi adományokból származott az összbevétel 20 %-a, pályázati forrásból pedig a bevételek 55 %-a érkezett. Nem szabad elfelejteni, hogy a pályázatok ritkán működnek önerő nélkül, így tulajdonképpen a pályázati sikerekhez is a tagság hozzájárulása segített minket hozzá. Ennek az anyagi áldozatvállalásnak a jelentőségét nem lehet túlhangsúlyozni, és nem lehet elégszer megköszönni.

Az összes kiadás 14 millió Forintot meghaladó összeg. Ebből lemezkiadásra közel 4 millió Forintot fordítottunk, míg az új kották és összkiadások beszerzésére, új művek szerzői tiszteletdíjára és kották fénymásolására közel 3 millió Forintot tudtunk költeni. A folytatásban megpróbálom néhány fontosabb költségelem hatásait bemutatni.

Amikor Dulánszky Nándor, Walter Antal és Glatt Ignác kitalálták és kialakították az új irányt, hatalmas anyagi és humán erőforrásokat áldoztak arra, hogy az új kottatár létrejöhön. Ez énekeskönyvek és összkiadás-kötetek megvásárlását, ill. elképesztő mennyiségű kézzel történt kottamásolást jelentett. Később is történtek vásárlások, és a kéziratos anyag is gyarapodott, de ilyen volumenű fejlesztésre a Glatt utáni évtizedekben nem volt szükség, a 40-es évek után pedig nem volt lehetőség. Volt abban valami romantikus, hogy hétről hétre kézbe vehettük Glatt Ignác, Lajos Gyula és az énekes gyerekek által írt sárga, töredezett lapokat, de valahol mindannyian tudtuk, hogy ez több szempontból nincs rendjén. Első körben e forrásértékű, muzeális kották megóvására törekedtünk a gyakrabban használt darabok fénymásolásával. Miután sikerült komolyabb pályázati pénzeket lehívni, 40 kötet Graduale Romanumot vásároltunk a solesmesi bencésektől, továbbá Németországból, Angliából és az Egyesült Államokból rendeltünk jobbára régizenei összkiadás-köteteket. Ezzel nemcsak mennyiségi változást értünk el; olyan szerzők művei kerültek be a kottatárba, és épülnek lassanként a repertoárba, akikről az Énekiskola időszakában a zenetudomány akkori állása miatt nem, vagy csak keveset tudtak a karnagyok. A régizene kutatása a XX. század második felében kapott új lendületet, de a magyarországi események és körülmények miatt ennek hatásairól mi jobbára lemaradtunk. Az Énekiskola időszakának karnagyai a régizene gyakorlása

mellett nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy énekeltessek az arra érdemes kortárs szerzők darabjait. A mi korszakunk is kapcsolódik ehhez a gyakorlathoz, hiszen időnként megszólaltatjuk Orbán György vagy Csemiczky Miklós egy-egy motettáját. Ami ezen a területen az újdonságot jelenti, hogy karnagyunk Csemiczky Miklóssal ápolt jó – talán nem túlzás, hogy baráti – kapcsolatának köszönhetően a ma alkotó magyar zeneszerzők egyik legkiválóbbja az Egyesület felkérésére három motettát írt a kórus számára. Olyan szövegeket zenésített meg, amelyek a II. vatikáni zsinat után kerültek az előírt offertoriumok közé, így régizenei anyag ezekhez nem áll rendelkezésre. Ez egyfajta állásfoglalás is a részünkről: mi ilyennek képzeljük a mértékadó kortárs egyházzenet, és ha tehetjük, a jövőben is előmozdítjuk az ezekhez hasonló művek születését.

A lemezkiadási tevékenységünk elsősorban az előttünk járó karnagyok és énekesek előtti főhajtás volt, s csak másodsorban a mi bemutatkozásunk. Az archív felvételek hiánya természetesen nem pótolható, de hosszas kutatómunka után olyan CD-eket készítettünk, amelyek hitelesen reprezentálják az adott korszak repertoárját – tekintettel a szakmai irányokra és az egyes karnagyok ízlésére is.

Az utazások két célt szolgálnak. Egyfelől fontosnak tartjuk, hogy minél szélesebb körben megmutassuk zenei hagyományunk értékeit, ezen túl az utazásoknak nagyon fontos közösségépítő hatása is van. Azt hiszem, mindkét célt sikerült elérni az elmúlt években. A kivetítőn látható, merre jártunk az egyesület alapítása óta: Kétszer voltunk Piliscsabán az egyházzenei kórustalálkózón. Esztergomban a Főszékesegyházban még találkozhattunk Baróti István orgonaművésszel. Székesfehérváron a Székesegyházban énekelünk, Budapesten kétszer a Teréz-templomban, egyszer pedig a székesegyházi kórusok országos találkozóján. Jártunk Kaposváron, Tolnán, Szekszárdon háromszor is. Nagydorogon az akkori plébános atya, Sebestyén-Molnár Árpád közbenjárására

hívott minket kétszer is a település önkormányzata, adventi koncertre. Hőgyészen a lemezbemutató koncert után meglátogattuk Mayer Ferenc karnagy sírját, ugyanígy Szajkon is elmentünk Hergenröder Miklós atya nyughelyéhez. Bólyba egy adventi koncertre hívtak bennünket, Kozármislenyben pedig az idősek otthonában énekeltünk. Közel 30 év után először lépte át a Palestrina Kórus az országhatárt, a közelmúltban összesen négy alkalommal: Szabadkára, Csantavérre, Vörösmatra, és legutóbb Eszékre utaztunk. Ezekről a szentmiseszolgáltatokról és koncertekről, valamint a sok helyen minden várakozást felülmúló fogadtatásról hosszan lehetne mesélni.

A megvásárolt tárgyi eszközök felsorolásával nem terhelem Önöket, de azt azért érdemes kiemelni, hogy a tavalyi évben félmillió Ft értékben vettünk hangrögzítő technikát és mikrofonállványokat. Reméljük, hogy a jövőben több hanganyagot tudunk feltenni az Internetre, ezzel is szélesebb körben ismertté téve a kórus művészeti és hagyományörző munkáját, s így talán az énekesek toborzása terén is eredményesebbek lehetünk.

Tudomásul kellett vennünk, hogy marketingre, reprezentációra is szükség van, nem elég sokat és szépen énekelni. Elkészült a honlapunk, több alkalommal próbálkoztunk tagtoborzó hirdetések feladásával, sőt, a latin nyelvű szertartást népszerűsítő szóróanyagot is készítettünk. És ide sorolható a mai alkalomra készült emlékérem is, amellyel megköszönjük, hogy segítettek elérni az imént vázlatosan bemutatott eredményeket, és ezzel a szerény ajándékkal is szeretnénk megerősíteni a kapcsolatunkat. Az érem hátoldalán a köriratban az a három szó szerepel, amelyet a Kórus-híradó fejlécén is olvashatnak: Hit – Művészet – Hagyomány. Igyekeztünk mindhárom területen eredményesen munkálkodni, és erre törekszünk a jövőben is.

Összességében elmondható, hogy amin képesek voltunk változtatni, azon változtattunk – valamin többet, valamin kevesebbet. Sok mindent lehetett volna jobban csinálni, erre fogjuk fordítani a következő tíz évet.

Nem beszéltem a zenei szolgálat során elvégzett munka nagyságáról, s nem beszéltem azokról a nagyszerű koncertekről, amelyeken a Schola Cantorum Sopianensis-szel és a Szekszárdi Madrigálkórusal közösen énekeltünk. Talán már enélkül is úgy tűnt, túl sok szó esett az énekkarról. Igen, hiszen énekiskola híján ez az, amibe most kapaszkodhatunk, amin keresztül közvetíteni tudjuk a múlt értékeit, és ez az eszköz, hogy új értékeket hozzunk létre. A Palestrina Kórus természetesen sok tekintetben meghaladta a háború előtti dómkórust (nagy baj is lenne, ha nem így volna),

de mindent megőrzött, amit megőrizhetett: a szellemiség, a repertoár, és a szokások tekintetében is. Ez egy nagy dolog, és ez teljesen független attól, hogy ezt olykor csak 20-30 hívó hallja a szombat esti szentmisén. Egy zenei praxis nem hasonlítható egy bűgőcsigához, ami akkor is működik, ha csak a nagy családi összejöveteleken vesszük elő, de akkor is, ha 20 évet a padláson tölt egy dobozban. Fontos látni, hogy az általunk ápolta hagyomány életben tartása nem a püspöki miséken történik, de még csak nem is a nagyhéten, ami mindannyiunk szíve csücske, hanem minden vasárnap – illetve egy ideje minden szombaton. A nagyhéten azért klappol minden, mert ez a 15-20 elhivatott ember januártól decemberig minden szombaton eljön ide, és attól, hogy a karnagy akkor sem enged az elvárásaiból, ha a munka elvégzésére a korábbi próba-idő fele áll a rendelkezésünkre. Ezzel nemcsak a saját, szűken értelmezett múltunkat tiszteljük meg, de az európai – ha úgy tetszik, egyetemes – egyházzenei hagyományt is. Az énekiskolás gyerekek kórusa sem a heti három énekórától volt zseniális, a titok a rendszeres szolgálat volt.

Talán csak a bennem lévő történést izgatja a statisztika, de a tavalyi év volt az, amikor ugyanannyi idő telt el az Énekiskola felszámolása óta, mint amennyi ideig az intézmény működött. Ezt egy olyan lélektani határnak érzem, ami után az ember rálegyint, hogy ugyan már, régen volt. Ezért nagyon nagy a felelősségünk – a zenei szolgálat folytatásában éppúgy, mint abban, hogy beszéljünk, vagy írjunk a hagyományról, s ne hagyjuk feledésbe merülni az elődök munkásságát.

Bár a Biblia egyértelmű iránymutatást ad arra nézve, hogy az ég madaraihoz hasonlóan felesleges a jövőn aggodalmaskodni, én sajnos nem tudok ennek szellemében eljárni, és gyakran töröm a fejem, hogy meddig lehet fél lábon kibírni? Természetesen nem látom, mi lesz velünk öt vagy tíz év múlva. Azt azonban tudom, hogy ennek a fél lábon végzett hagyományörző munkának az elmúlt tíz évben Önök jelentették a mankót, és ezt tisztelettel köszönöm, ahogy azt is, hogy meghallgattak.

PALESTRINA Kórus-híradó

HIT - MŰVÉSZET - HAGYOMÁNY

A PÉCSI SZÉKESEGYHÁZ PALESTRINA KÓRUSÁNAK LAPJA

Felelős szerkesztő: Onhausz Miklós
E-mail: info@palestrina.hu
Web: http://palestrina.hu